

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ- ΠΡΟΤΑΣΗ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ CAMPUS»

ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

Σπουδάστρια: Μπουγουλιά Ειρήνη

Επιβλέπων Καθηγητής: Μπελαβίλας Νικόλαος (Τομέας ΙΙ)

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ.

Η διπλωματική εργασία διαπραγματεύεται τις ελλείψεις και τα περιθώρια ολοκλήρωσης του campus της Παν/πολης Ιωαννίνων. Ξεκινώντας από μία μελέτη των διεθνών μοντέλων πανεπιστημιούπολεων, ερευνάται η εξέλιξη της σχεδιαστικής λογικής των campus. Σε επίπεδο ελληνικής πραγματικότητας, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην πανεπιστημιούπολη της Πάτρας, ξεκινώντας από την πρόταση του Κ. Δοξιάδη φτάνοντας μέχρι και στις πιο πρόσφατες αναθεωρήσεις του ρυθμιστικού της.

Περνώντας στην πανεπιστημιούπολη Ιωαννίνων, ερευνάται αρχικά η θέση της σε σχέση με την πόλη και τους κοντινούς μεγάλους οδικούς άξονες. Γίνεται ανάλυση του ρυθμιστικού σχεδίου της Παν/πολης του Α.Κωτσιόπουλου του 1972, με τη μορφή masterplan, εστιάζοντας στις κυριότερες προτάσεις και τη σχεδιαστική λογική που ακολουθήθηκε όσον αφορά στην οργάνωση των χρήσεων, το οδικό σύστημα, το σύστημα κίνησης πεζών και την οργάνωση του πρασίνου. Έπειτα, παρουσιάζεται η εξέλιξη της Παν/πολης στις τρεις δεκαετίες που μεσολάβησαν από την έναρξη της ανέγερσης της έως σήμερα επισημαίνοντας τι τηρήθηκε και τι όχι από το ρυθμιστικό σχέδιο Κωτσιόπουλου. Εντοπίζονται τα γενικά και ειδικά προβλήματα, οι σύγχρονες ανάγκες και οι ελλείψεις στην υπάρχουσα κατάσταση.

Στην τελική φάση της διπλωματικής, προτείνονται βασικά σημεία ολοκλήρωσης του campus, πάλι με τη μορφή masterplan, που έχουν να κάνουν κυρίως με τις χρήσεις γης, την ανέγερση νέων κτιρίων και περυγών, το οδικό δίκτυο, την κίνηση των πεζών και την οργάνωση του πρασίνου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Η εκπαίδευση είναι μία άυλη ουσία. Η αρχιτεκτονική της επιτρέπει να γίνει υλική.»

Τα πανεπιστήμια και ακόμη περισσότερο, οι πανεπιστημιούπολεις, αντιπροσωπεύουν ένα είδος **μικρόκοσμου** της πόλης. Περιλαμβάνουν μια ποικιλία κτιριακών τύπων : διδακτικές υπηρεσίες, στέγαση, εγκαταστάσεις αθλητισμού και αναψυχής, παράλληλα με κτίρια για μη ακαδημαϊκές δραστηριότητες: εκκλησίες, αναψυκτήρια, εστιατόρια, εμπορικά μαγαζιά και τράπεζες, ακόμα και ιατρεία.

Καθώς η παιδαγωγική σε επίπεδο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης προχωράει από το βασισμένο στη διδασκαλία περιβάλλον του παρελθόντος προς ένα βασισμένο στη μάθηση, βλέπουμε εγκαταστάσεις και campus που αποτελούν μία νέα τυπολογία εκπαιδευτικών κέντρων.

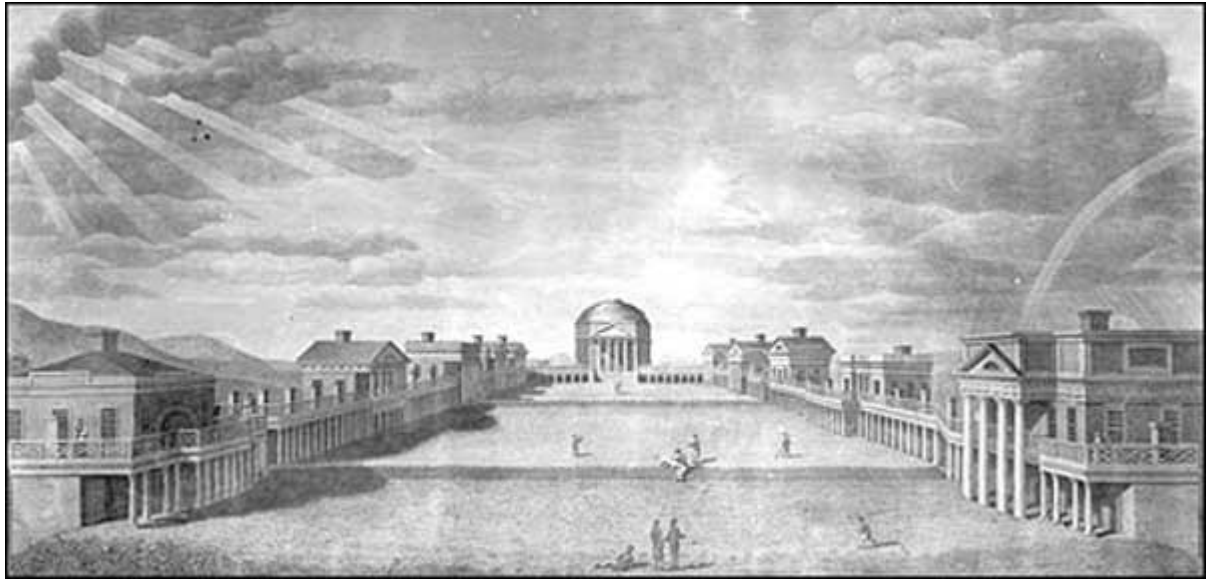
ΧΩΡΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ «ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ». Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ. (ΕΥΡΩΠΗ- ΑΜΕΡΙΚΗ)

Η χωρική ανάπτυξη των πανεπιστημίων **μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε δύο διαφορετικά μοντέλα**. Το ένα μοντέλο αναπτύχθηκε στην **Ευρώπη**, όπου τα πρώτα πανεπιστήμια

δημιουργήθηκαν **μέσα στον αστικό ιστό** δυναμικών –κατά το πλείστον- πόλεων. Τα πανεπιστήμια αυτά επικεντρώνονταν σε επιστημονικά αντικείμενα που εξασφάλιζαν στους γνώστες τους ισχύ και υψηλή κοινωνική θέση: νομικά, ιατρική, και κυρίως θεολογία. Τα πρώτα τέτοια πανεπιστήμια δημιουργήθηκαν **τον δωδέκατο αιώνα** στην Μπολόνια, το Παρίσι και την Οξφόρδη, ενώ η τάση αυτή συνεχίστηκε και κατά την **περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης** με την δημιουργία λαμπρών **νέων πανεπιστημίων στα κέντρα πόλεων**, που αναπτύχθηκαν σαν δυναμικά βιομηχανικά κέντρα. Αφορούσε τόσο μεμονωμένα μνημειακά κελύφη όσο και **«αυτόνομες» πανεπιστημιούπολεις**, όπως του Cambridge, της Σαλαμάνκα και της Χαϊδελβέργης. **Συνοψίζεται σε μια σειρά κτιρίων γύρω από μία κεντρική αυλή, που επεκτείνεται με την προσθήκη ομοίων εσωστρεφών αυλών.**

Μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα στην Ευρώπη, η συγκέντρωση των πανεπιστημιακών κτιρίων σε μια σαφώς διακεκριμένη ζώνη δεν αποτελούσε στοιχείο των πρώτων πολεοδομικών σχεδίων.

Το άλλο μοντέλο αναπτύχθηκε στην **Αμερική**. Εκεί δημιουργήθηκαν **συμπλέγματα πανεπιστημιακών υποδομών με μεγαλύτερη λειτουργική αυτονομία και χωροθετήθηκαν κοντά σε μικρές πόλεις**. Η γειτνίαση αυτή βοηθούσε στο να καλύπτονται διάφορες λειτουργικές ανάγκες τους, ενώ σταδιακά η πόλη αποκτούσε εξάρτηση και «δορυφορική» σχέση με το εκεί πανεπιστήμιο. Η πρώτη διατύπωση αυτής της ιδέας πρέπει βέβαια να αποδοθεί στον **Thomas Jefferson**, που έδωσε αυτή τη μορφή στο **πανεπιστήμιο της Virginia**, που έγινε δίπλα στην μικρή αγροτική πόλη Σάρλοτσβιλ, ήδη από το **1819**. Το όραμα του Jefferson ήταν η δημιουργία ενός **αυτόνομου «ακαδημαϊκού χωριού»**, όπου η ανθρώπινη κλίμακα και όχι το στυλ, η ευχαρίστηση και όχι η επιβολή και οι μεγάλες εκτάσεις πράσινου ήταν τα ζητούμενα.

Εικόνες από το πανεπιστήμιο της Virginia.

(Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγοριοποίησης είναι το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, που αναπτύχθηκε κοντά στην μικρή πόλη του Καίμπριτζ έξω από την Βοστώνη.)

Το μοντέλο του Jefferson μιας σαφώς ορισμένης πανεπιστημιακής κοινότητας στεγασμένης σε ένα ανομοιογενές

campus επαναλήφθηκε ευρέως στη **Βόρεια Αμερική** και κατέληξε να γίνει ο κυρίαρχος εκπρόσωπος της τυπολογίας για νέα πανεπιστήμια **σε όλο τον κόσμο**. Αυτό συνέβη κυρίως με τις στρατηγικές ανάπτυξης και σχεδιασμού που υιοθετήθηκαν για την ταχύτατη εξάπλωση των πανεπιστημίων **στις αρχές του εικοστού αιώνα** και ακόμα περισσότερο **μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο**.

Σταδιακά, μεταξύ των δύο αυτών παραδοσιακών μοντέλων αναπτύχθηκαν και **νέες, υβριδικές μορφές πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων**, που έτειναν να γεφυρώσουν την απόσταση των δύο αρχικών μοντέλων, με δημιουργίες **πανεπιστημιούπολεων στις περιφέρειες μεγάλων πόλεων**. Τέτοια παραδείγματα υπήρξαν πρώτα στην Αμερική (το πανεπιστήμιο Γέηλ στο Νιού Χέιβεν, της Πενσυλβάνια στην Φιλαδέλφεια, το Κολούμπια στην Νέα Υόρκη). Χαρακτηριστικό παράδειγμα της νέας αυτής τάσης χωροθέτησης και σχεδιασμού πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων είναι το πολυσυζητημένο campus του Berkeley στο San Francisco, που προβλέφθηκε να σχεδιασθεί ως ένα γιγάντιο «ακαδημαϊκό χωριό» (28 κτίρια σε 100 εκτάρια για 5000 φοιτητές).

Η ιδέα της δημιουργίας μιας αυτόνομης πανεπιστημιακής «ζώνης», ως στοιχείο του πολεοδομικού σχεδιασμού, εξαπλώνεται γρήγορα σ' όλο τον κόσμο. Ο Walter B. Griffin, στο σχέδιο με το οποίο κέρδισε το διεθνή διαγωνισμό (1911) για τη Canberra, τη νέα πρωτεύουσα της Αυστραλίας, πρότεινε ένα ευρύχωρο πανεπιστημιακό campus, δίπλα ακριβώς στον πόλο των δημοτικών λειτουργιών.

Μετά τον β΄ παγκόσμιο πόλεμο τόσο στην Αμερική, όσο και στην Ευρώπη, η ανάγκη ίδρυσης συγκροτημάτων ικανών να φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς σπουδαστών και διαφορετικά μεταξύ τους τμήματα, έτσι ώστε να γίνεται δυνατή η κοινή χρήση

χώρων με μεγάλο λειτουργικό κόστος (εργαστήρια, βιβλιοθήκες, εστιατόρια, αθλητικές εγκαταστάσεις), οδήγησε στην **ανάπτυξη πολλών παραλλαγών «αυτόνομων» πανεπιστημιούπολεων**. Σχεδιάζονται **campus** είτε εντός, είτε εκτός του αστικού ιστού και εξετάζονται ζητήματα ένταξης και γενικότερης σχέσης του πανεπιστημίου με την πόλη: είτε με τη μορφή της **(επανά)χρησης** της υπάρχουσας κτιριακής υποδομής στη βάση ενός οργανικού σχεδιασμού, είτε με **επεμβάσεις** που προβλέπουν την ενσωμάτωση αστικών λειτουργιών στο εσωτερικό των πανεπιστημιούπολεων, ώστε να ενισχύονται οι δεσμοί με την πόλη και να **διαμορφώνεται ένα «κατά αναλογία» αστικό περιβάλλον στο εσωτερικό των πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων**. Γνωστά παραδείγματα αυτών των προσεγγίσεων αποτελούν τα συγκροτήματα του Mies van de Rohe για το campus του Illinois Institute of Technology (Σικάγο, 1942-1956), του Bakema Van den Broek για το πανεπιστήμιο του Delft, του J. Stirling για το Performing Arts Centre στο Cornell University.

Στην εξέλιξη του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, από την **πρώτη γενιά πανεπιστημίων της μεσαιωνικής λογικής** της Οξφόρδης και του Καίμπριτζ και την ενσωμάτωση τους στον αστικό ιστό, στη **δεύτερη της δημιουργίας οριοθετημένων πανεπιστημιακών χώρων μέσα στην πόλη**, έπειτα στην **τρίτη γενιά της σχεδίασης πανεπιστημιούπολεων εκτός συνόρων της πόλης (campus)** της δεκαετίας του 1960 και την **τέταρτη της διασποράς των κτιρίων του πανεπιστημίου μέσα στον ιστό της πόλης**, προχωράμε πλέον προς το εικονικό (virtual) πανεπιστήμιο (πρόδρομος του ήδη, το ανοιχτό πανεπιστήμιο), το οποίο θα αποτελέσει την **πέμπτη ενσάρκωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης**. Το πρόβλημα όμως αυτού του «κινητού» ή «ανοικτού» πανεπιστημίου (**virtual campus**) είναι στο πόσο αποδεκτή και αφομοιώσιμη είναι η κοινωνική κριτική για τη βελτίωση του ρόλου του.

το campus του Illinois Institute of Technology (η πρόταση του 1940)

Mies van de Rohe για το campus του Illinois Institute of Technology (Σικάγο, 1942-1956)

Bakema Van den Broek, πανεπιστήμιο του Delft (η λεγόμενη aula)

J. Stirling, Performing Arts Centre στο Cornell University

ΔΙΕΘΝΗ ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ- ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ-

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ
ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ.
(ΑΠΟ 12ο ΑΙΩΝΑ)

ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΕ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΙΣ
(ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ)

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΟΞΦΟΡΔΗΣ

Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ CAMBRIDGE

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ-

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ
ΚΟΝΤΑ ΣΕ ΜΙΚΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ.
(19ος ΑΙΩΝΑΣ)

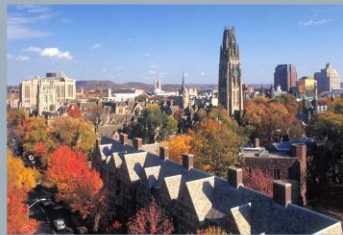

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ VIRGINIA

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ HARVARD

ΥΒΡΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ-
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ
ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΟΛΕΩΝ
(20ος ΑΙΩΝΑΣ)

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ YALE

ΤΟ CAMPUS ΤΟΥ BERKELEY ΣΤΟ SAN FRANCISCO

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΛΛΑΓΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ-

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ
(ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ)

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ- ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ-

ΕΝΣΥΧΥΣΗ ΤΩΝ ΔΕΣΜΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΟΣ "ΚΑΤΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ"
ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ MIES VAN DER ROHE ΓΙΑ ΤΟ CAMPUS ΤΟΥ ILLINOIS INSTITUTE OF TECHNOLOGY (ΣΙΚΑΓΟ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ DELFT, BAKEMA VAN DER BROEK ("AULA")

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ CORNELL, PERFORMING ARTS CENTRE, J. STIRLING

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ-- ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ CAMPUS* -ΜΠΟΥΤΟΥΛΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. Επιβλέπων καθηγητής: ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ Ν. - ΤΟΜΕΑΣ Π

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ήδη τις τελευταίες δεκαετίες, οι διοικήσεις των πανεπιστημίων θεωρούν την ποιότητα του περιβάλλοντος του campus ως μέρος των κυριότερων ευθυνών τους. Αυτή η αυξανόμενη επιτήδευση από την πλευρά των «πελατών» που προσφέρει μεγάλες δυνατότητες κατασκευής, έχει κάνει τις **πανεπιστημιούπολεις σημαντικά εδάφη πειραματισμού για νέες αρχιτεκτονικές ιδέες και κυρίαρχα κέντρα αρχιτεκτονικής επίτευξης.**

Ένα τυπικό σχέδιο πανεπιστημιούπολης συνήθιζε να κατασκευάζεται με το πέρασμα ενός μεγάλου αριθμού ετών ξεκινώντας από ένα αποσπασματικό κτίριο και συνεχίζοντας σε μία κατασκευαστική βάση. Τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύχθηκε μία νέα χρονική κλίμακα, μία νέα κλίμακα μεγεθών, καθώς επίσης παρατηρούνται αυξημένες πυκνότητες. Επειδή τεράστιες εγκαταστάσεις σχεδιάζονται και χτίζονται όλες ταυτόχρονα, ή ως μεγάλες προσαυξήσεις λόγω ταχέως μεταβαλλόμενων απαιτήσεων, οι αρχιτέκτονες έχουν βρεθεί μπροστά στην πρόκληση που θέτουν νέα προβλήματα - πώς να σχεδιάζουν **ευέλικτα πρωτότυπα για εξειδικευμένα κτίρια**, για παράδειγμα, ή **συστήματα επέκτασης** για ένα ολόκληρο campus. Και η νέα κλίμακα αρχιτεκτονικής επαναφέρει παλιά γνωστά προβλήματα- πώς να σχεδιάζουν **ελεύθερους ανοιχτούς χώρους καλού μεγέθους και αναλογιών**, να σέβονται **μία προϋπάρχουσα αρχιτεκτονική παράδοση** και να βρουν τις κατάλληλες **ποιότητες έκφρασης** για έναν καθολικό χώρο.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Η μακρά πορεία του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου από τη στέγασή του στην οικία Γ. Βλαχούτση το 1836, στη συνέχεια στο συγκρότημα Αβέρωφ στην οδό Πατησίων και πρόσφατα στη σημερινή Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου, της οποίας το «ρυθμιστικό» σχέδιο εκπονείται στα '70 και ολοκληρώνεται στις ημέρες μας, αποτελεί ένα παράδειγμα των αλληπάληλων μεταλλαγών στις ιδέες και πρακτικές ανάπτυξης ενός ελληνικού πανεπιστημιακού οργανισμού. Την ίδια πορεία διέγραψε και το Πανεπιστήμιο Αθηνών από το επιβλητικό κτίριο- μνημείο στο κέντρο της Αθήνας στις εγκαταστάσεις στο Γουδί.

Το θέμα των πανεπιστημιούπολεων απασχολεί για πρώτη φορά συστηματικά στην Ελλάδα την κυβέρνηση και τους ειδικούς **κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου**, εστιαζόμενο κυρίως στην ίδρυση και λειτουργία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το σχέδιο της πανεπιστημιούπολης Θεσσαλονίκης υπήρξε μια καινοτομία για την Ελλάδα. Ακόμη και η ίδια η λέξη «πανεπιστημιούπολις» υπήρξε για την εποχή του μεσοπολέμου ένας νεολογισμός.

Κατά το μεσοπόλεμο συζητήσεις έχουμε και στην Αθήνα για τη δημιουργία πανεπιστημιούπολης στο Γουδί (1927).

Την επόμενη περίοδο, **τη δεκαετία του 1960**, με τη μεγάλη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση Γ. Παπανδρέου ιδρύονται δύο νέα περιφερειακά πανεπιστήμια, **τα Πανεπιστήμιο Πατρών και Ιωαννίνων**. Και εδώ, ιδρύονται **δύο μεγάλες πανεπιστημιούπολεις**, η μία μάλιστα, αυτή της **Πάτρας**, στην περιοχή του Ρίου 12 χιλιόμετρα από το κέντρο της Πάτρας σε έκταση αρχικά 2500 περίπου στρεμμάτων (σήμερα 4.500

στρέμματα) με τη σφραγίδα του πολεοδόμου **Κωνσταντίνου Δοξιάδη (1972-73)**. Η πανεπιστημιούπολη **Ιωαννίνων** σχεδιάστηκε ως μια **αυτόνομη «πόλη»** κατ' αναλογία προς την φυσική πόλη. Ο χώρος ανάπτυξης ήταν μια έκταση 3.500 στρεμμάτων στην περιοχή Δουρούτη σε απόσταση 5 χλμ. από τα όρια της πόλης. Το «ρυθμιστικό σχέδιο» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εκπονήθηκε αρχές της δεκαετίας του 1970 σ' ένα **σταυροειδές σύστημα με δυο κύριους άξονες ανάπτυξης: τον κάθετο στις κλίσεις άξονα του κέντρου και τον οριζόντιο άξονα που ένωνε τις πλατείες των δύο πρώτων Σχολών (Φιλοσοφικής και Φυσικομαθηματικής)**. Στον πυρήνα τοποθετούνται και «πυκνώνουν» το χώρο τα κτίρια της Βιβλιοθήκης, του συνεδριακού κέντρου κ.λπ. **Το ρυθμιστικό τροποποιήθηκε αισθητά κατά την εφαρμογή του.**

Κατά τη δεκαετία του **1970** -με την ανάπτυξη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου της Θράκης- κάνει την εμφάνισή του ένα νέο μοντέλο: το **πανεπιστήμιο-δίκτυο**, το οποίο διασπείρεται σε γειτονικές πόλεις.

Από τη δεκαετία του **1980** αρχίζει η **περιφερειακή πανεπιστημιακή έκρηξη**. Η Ελλάδα προσπαθεί να ακολουθήσει εκείνη την περίοδο την διεθνή πραγματικότητα. Μαζικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης και δημιουργία Α.Ε.Ι. στην επαρχία. Η διασπορά σημαδεύει πλέον τους σχεδιασμούς των Α.Ε.Ι.

Το ρυθμιστικό σχέδιο του **Πολυτεχνείου Κρήτης** εκπονήθηκε σε διάφορες φάσεις στο διάστημα **από το 1989 ως το 1996** και αφορούσε τόσο το τμήμα του Πολυτεχνείου στον αστικό ιστό της πόλης των Χανίων, όσο και την πανεπιστημιούπολη του Ακρωτηρίου. Το σχέδιο στην περίπτωση της αυτόνομης πανεπιστημιούπολης του Ακρωτηρίου (μελετητές: Α. Κωτσιόπουλος σε συνεργασία με την Τεχνική Υπηρεσία του

Πολυτεχνείου) προέβλεπε τη λειτουργία νησίδων ώστε να μη δημιουργούνται προβλήματα από τη σταδιακή κατασκευή. Το **μοντέλο των νησίδων** επιτρέπει τη λειτουργική και μορφολογική αποσύνδεσή τους και την ενδεχόμενη εφαρμογή διαφορετικών κατά τμήμα ή Σχολή αρχιτεκτονικών αντιλήψεων. Επιτρέπει επίσης την καλύτερη αξιοποίηση του συνολικού οικοπεδικού χώρου δημιουργώντας τοπικές συμπυκνώσεις και ατμόσφαιρα αστικού χώρου.

Αν και δεν αναφέρεται σε μια εξ υπ' αρχής ρύθμιση δεν πρέπει να παραλείψουμε το **νέο ρυθμιστικό σχέδιο του Α.Π.Θ., που εκπονείται το διάστημα 1989-1993. Ακολουθείται μια μέθοδος συρραφής και διορθωτικών συμπληρώσεων.** Με δεδομένη την αντίληψη της πανεπιστημιούπολης ως αυτόνομου campus επιλέγεται η ανασύνταξη του κεντρικού διαμήκου άξονα μέσω της συμβίωσης τεχνητού και υπαίθριου χώρου. Ο πανεπιστημιακός εγκάρσιος πεζόδρομος πλαισιώνεται από 7 πετυχημένες επεμβάσεις, όπως η υπόγεια επέκταση της Φιλοσοφικής και της Κεντρικής Βιβλιοθήκης. Γίνονται διορθωτικές κινήσεις σε διάφορα σημεία κυρίως της περιμέτρου με στόχο της δημιουργία αστικών ορίων της πανεπιστημιούπολης.

Οι πανεπιστημιούπολεις στο Βόλο και την Καβάλα δείχνουν ξεκάθαρα την μεταφορά στην πράξη των δύο βασικών θεωρητικών επιλογών. Το **διάχυτο στον αστικό ιστό πανεπιστήμιο του Βόλου** σε αντιδιαστολή με το **απομονωμένο, αυτόνομο campus της Καβάλας.** Το μεν πρώτο αποτελεί ένα αστικό οργανισμό που συνεχώς μεταβάλλεται και αναμορφώνεται, το δε δεύτερο είναι ένα προϊόν της λογικής του zoning και της εσωστρέφειας. Το ρυθμιστικό σχέδιο της πανεπιστημιούπολης του Βόλου εκπονήθηκε αρχικά το 1986 και τροποποιήθηκε το 1992.

Το μοντέλο της **διάχυτης αστικής χωροθέτησης** που επιλέχθηκε στην περίπτωση του **Πανεπιστημίου στο Βόλο** συνήθως συνδυάζεται με την **επανάχρηση ιστορικών κτιρίων ή περιοχών** που έχουν χάσει την αρχική λειτουργία τους. Με τον τρόπο αυτό αφενός η νέα εγκατάσταση αποκτά εκ μεταφοράς ιστορία και παρελθόν και αφετέρου μετατρέπεται σ' ένα μηχανισμό ανάπλασης της περιβάλλουσας περιοχής. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η επανάχρηση του διατηρητέου κτιρίου της καπνοβιομηχανίας Παπαστράτου στην παραλία του Βόλου (πρυτανεία και διοικητικές υπηρεσίες) και του χώρου, όπου εγκαταστάθηκε η Βιβλιοθήκη, λειτούργησαν ακριβώς με αυτόν τον τρόπο. Πρόκειται για μια αντίληψη που αντιλαμβάνεται την ανάπτυξη ενός πανεπιστημίου ως μια ευκαιρία για αστική ανάπλαση. Θα πρέπει να τονιστούν πάντως, οι σημαντικές αδυναμίες -λειτουργικές κυρίως- που υπάρχουν ακόμα, όπως ο χαμηλός βαθμός επικοινωνίας και συλλειτουργίας των διαφόρων σχολών του Π.Θ., τόσο μεταξύ αυτών που βρίσκονται σε διαφορετικές πόλεις, όσο και μεταξύ αυτών που βρίσκονται στον Βόλο.

Παράλληλα με τις πανεπιστημιούπολεις των Α.Ε.Ι, αναπτύσσονται τις τελευταίες τρεις δεκαετίες και τα campus των νεοϊδρυθέντων Τ.Ε.Ι της χώρας.

Η μελέτη γενικής διάταξης (master plan) του συγκροτήματος Τ.Ε.Ι Καβάλας εκπονήθηκε από τη Διεύθυνση Εφαρμογής Εκπαιδευτικών Σχεδίων (ΔΙΕΦΕΣ) και η αρχιτεκτονική έκφραση της πλειονότητας των κτιρίων είναι ομοιογενής. Το εσωτερικό δίκτυο κυκλοφορίας περιλαμβάνει μια σειρά από στεγασμένους και ανοικτούς διαδρόμους που γεφυρώνουν τις έντονες υψομετρικές διαφορές του εδάφους και υπάρχουν χώροι στάθμευσης στο χαμηλότερο και ψηλότερο σημείο. Από έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια του Ιδρύματος σχετικά με τις αντιλήψεις και προσδοκίες των σπουδαστών του Τ.Ε.Ι. Καβάλας, διαφαίνεται

η δυσκολία εξοικείωσης με το campus (λόγω δυσκολίας πρόσβασης) και ο χαμηλός βαθμός εμπλοκής αστικών δραστηριοτήτων στα αυστηρά οριοθετημένο χώρο του.

Η αίσθηση ενός κλειστού «οριοθετημένου» και ελέγξιμου οργανισμού είναι παρούσα στο campus του Τ.Ε.Ι. Καβάλας, δημιουργώντας ένα στεγανό υπόκεντρο εξουσίας, που συνδιαλέγεται με τις αρχές της πόλης και της τοπικής κοινωνίας από μια απόσταση (τόσο φυσικά, όσο και ιδεατά) ασφαλείας.

Τελικά η δημιουργία αυτόνομων πανεπιστημιούπολεων στις παρυφές ή και σε απόσταση από τις πόλεις και το πανεπιστημιό-δίκτυο ή πανεπιστήμιο της διασποράς των τελευταίων δεκαετιών αποδυναμώνει πιθανά το «κλασικό» χωρικό μοντέλο της πανεπιστημιούπολης των μεσοπολεμικών δεκαετιών και η κριτική του δείχνει ότι βρισκόμαστε ήδη σε νέους «δρόμους». Το ιδεολόγημα ότι οι πανεπιστημιούπολεις (όρος που επιμένει ακόμη και σήμερα εκσυγχρονισμένος ως: university complex) αποτελούν μια οντότητα αυτοδύναμη και αυτάρκη με το δικό της τελετουργικό και ιεραρχήσεις, μια άλλη αυτόνομη, ιδεατή «πόλη» δίπλα, ή στην άκρη της «πραγματικής» πόλης, δέχεται σήμερα κριτική αμφισβήτηση.

Διακρίνουμε λοιπόν **μία πρώτη (χρονολογικά) περίοδο**, κατά την οποία ανεγείρονται τα **πανεπιστημιακά κτίρια-μνημεία**: το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σε **μία δεύτερη περίοδο**, την οποία μπορούμε λίγο αφαιρετικά να ταυτίσουμε με την εποχή του Βενιζέλου, **ιδρύεται η πανεπιστημιούπολη του Α.Π.Θ. και ανασυγκροτείται το Ε.Μ.Π.** Η **τρίτη περίοδος** ταυτίζεται με τη μεταρρύθμιση Παπανδρέου της

δεκαετίας του '60, την ίδρυση δύο ισχυρών περιφερειακών πόλων, στην Πάτρα και τα Γιάννενα και τη δρομολόγηση - σύμφωνα με τις μεταπολεμικές αντιλήψεις περί πανεπιστημιούπολεων- συγκροτημάτων στις παρυφές ή και σε απόσταση από τις πόλεις.

Όσον αφορά τα **σχεδιαστικά μοντέλα οργάνωσης**, η ελληνική εμπειρία δεν διακρίνεται για την προτίμηση σ' ένα συγκεκριμένο μοντέλο. Είναι φανερό ότι οι επιλογές σε κάθε αστικό κέντρο κατευθύνονται από τις **συγκεκριμένες συνθήκες της διαθέσιμης γης ή του κτιριακού αποθέματος**.

Να σημειωθεί εδώ ότι η ακριβής αντιγραφή των ξένων προτύπων, η μεταφορά τους στην ελληνική πραγματικότητα όπου όλες οι συνθήκες είναι τελείως διαφορετικές, δεν μπόρεσε παρά να οδηγήσει σε αρχιτεκτονικές λύσεις ανεδαφικές και απραγματοποίητες τόσο τεχνικά όσο και κοινωνικά.

Τα αίτια της αδύνατης αυτής μεταφοράς των δυτικών πανεπιστημιακών προτύπων, συνοψίζονται σε δύο: α) η προκατασκευή στην Ελλάδα δε βρίσκεται σε εξελιγμένο επίπεδο και β) η μικροκλίμακα της χώρας δεν προσφέρεται για πειραματισμούς.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΕΩΝ (MASTER PLAN)

Όσον αφορά τις **τυπολογίες των σχεδίων γενικής διάταξης** των πανεπιστημιούπολεων (master plan) συναντάμε πολλές παραλλαγές, που μπορούν να ομαδοποιηθούν σύμφωνα με τον Γ. Πολυδωρίδη σε **τέσσερις γενικούς τύπους**: 1) τον τύπο της οργάνωσης των επί μέρους σχολών, με δικές τους εγκαταστάσεις σε ανεξάρτητες «**νησίδες**». Με βάση ένα γενικό σχέδιο χρήσεων γης, η συνολική έκταση χωρίζεται σε «οικόπεδα», ένα για κάθε σχολή και για κάθε λειτουργία. Η προσπάθεια απλά επικεντρώνεται στην λειτουργική κατανομή της έκτασης και την επίλυση κυκλοφοριακών ζητημάτων, 2) την **ελεύθερη συνεχή διάταξη**, που αποτελεί εξέλιξη του προηγούμενου συστήματος. Η ανεξαρτησία των σχολών εξακολουθεί να υπάρχει. Περιορίζεται όμως η μεταξύ τους απόσταση και δημιουργείται ένα ενιαίο σύνολο. Εμφανίζεται η ιδέα του **κέντρου** ως χώρου κοινής ζωής των φοιτητών, που συγκεντρώνει τις κοινωνικές και ψυχαγωγικές λειτουργίες σε υποτυπώδη μορφή, 3) το σύστημα της **γραμμικής διάταξης**, λύνει το πρόβλημα οργάνωσης με διαφορετικό τρόπο. Το βασικό στοιχείο είναι το γραμμικό κέντρο που αποτελεί και τη σπονδυλική του στήλη. Στο γραμμικό αυτό κέντρο συγκεντρώνονται όλες οι κοινωνικές, ψυχαγωγικές λειτουργίες και διοικητικές υπηρεσίες. Με βάση τον άξονα του γραμμικού κέντρου οι διάφορες σχολές αναπτύσσονται σε δευτερεύοντες κάθετους άξονες. Έχουν πλήρη επαφή μαζί του και συγχρόνως είναι ελεύθερες να επεκταθούν, 4) ο **τύπος του πλέγματος** αντιμετωπίζει εντελώς διαφορετικά το θέμα. Η έννοια της ανεξάρτητης σχολής εξαφανίζεται και τη θέση της παίρνει η έδρα ή το εργαστήριο. Το συγκρότημα λειτουργικά και κατασκευαστικά αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο, στο οποίο κάθε λειτουργία βρίσκεται στην κατάλληλη θέση. Στο πλέγμα των λειτουργιών δίνει ζωή ένα κατάλληλα μελετημένο δίκτυο ελεύθερων χώρων και κυκλοφορίας πεζών και τροχοφόρων.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Μια διαρκώς εξελισσόμενη σύγχρονη τάση είναι η ώσμωση των πανεπιστημιακών campus με πόλους (ή ζώνες) καινοτομίας, επιστημονικά πάρκα, επιχειρηματικές συστάδες (clusters) και τεχνοπόλεις. Αυτές οι «νέου τύπου» περιοχές έρευνας και καινοτομίας συνεχίζουν την παράδοση των ακαδημαϊκών campus εμφανίζοντας παρόμοια χωρικά χαρακτηριστικά. Η ιδέα της αυτόνομης πόλης, της αφιερωμένης στην επιστήμη, που οραματίστηκε ο Jefferson, αναβιώνει στον νεολογισμό techno polis και οι χωροθετήσεις, τα master plan, η αναζήτηση μια ισχυρής αρχιτεκτονικής έκφρασης επαναλαμβάνονται στο σχεδιασμό τους.

Ενδεικτικά ορισμένοι τύποι αυτών των εξειδικευμένων campus με βάση το λειτουργικό τους προσανατολισμό:

Οι «**τεχνοπόλεις**» (Hightech campus), με έμφαση στον τεχνικό χαρακτήρα της λειτουργίας τους και ιδιαίτερα στις τεχνολογικά ανεπτυγμένες εφαρμογές και στην καινοτομία.

Οι «**πράσινες**» πανεπιστημιούπολεις (Greenfield campus), με έμφαση στην ανάπτυξη εφαρμογών οικολογικού περιεχομένου στην ίδια την δομή και λειτουργία του πανεπιστημίου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα πανεπιστήμια του Delft .

Οι «**αστικές**» πανεπιστημιούπολεις (Inner city campus), που βρίσκονται σε κεντρικές θέσεις του αστικού ιστού μεγαλουπόλεων,

και η λειτουργία τους εντάσσεται στις αστικές λειτουργίες της πόλης και στον σχεδιασμό τους.

Ο «συνεταιριστικός» τύπος πανεπιστημιούπολεων (Corporate campus). Ο σχεδιασμός τους αναπλάθει το αστικό περιβάλλον, κυρίως με την δημιουργία και διαχείριση κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων, όπου καλούνται και ενθαρρύνονται να τους χρησιμοποιούν όχι μόνο οι έχοντες σχέση με το πανεπιστήμιο, αλλά και το ευρύ κοινό της πόλης.

ΕΜΠ

Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ιδρύθηκε το 1836 ως «Σχολή Τεχνικής Εκπαιδεύσεως», όπου τα μαθήματα γίνονταν τις Κυριακές και τις αργίες. Εξελίχτηκε σιγά σιγά και το 1873 απέκτησε δικό του κτιριακό συγκρότημα, μετά από δωρεές των εκ Μετσόβου ευεργετών Αβέρωφ, Τσοίτσα και Στουρνάρα, στην περιφέρεια της τότε πόλης των Αθηνών. Το 1887 μετονομάστηκε σε «Σχολείον των Βιομηχανικών Τεχνών», ενώ το 1914 απέκτησε τη σημερινή του ονομασία (προς τιμήν των ευεργετών) και αναγνωρίστηκε ως ισότιμο με το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από τα τέλη του 1960 το ΕΜΠ προχώρησε στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη της Πολυτεχνειούπολης, μεταξύ Ζωγράφου και Παπάγου, σε έκταση περίπου 900 στρεμμάτων. Το 1967 έγινε φανερό ότι το μέγεθος του χώρου και η έκταση και πολυπλοκότητα των αναγκών του Πολυτεχνείου απαιτούσαν πλέον έναν

οργανωμένο σχεδιασμό. Η «Νέα Πολυτεχνειούπολη» του Ζωγράφου άρχισε να σχεδιάζεται ουσιαστικά το 1969, οπότε και εκπονήθηκαν τα πολεοδομικά σχέδια, το σύνολο σχεδόν των αρχιτεκτονικών προμελετών και ένα μέρος των ειδικών εγκαταστάσεων. Σήμερα καλύπτει τις ανάγκες περίπου 10000 φοιτητών και 1500 μελών του εκπαιδευτικού και διοικητικού προσωπικού.

Ρυθμιστικό σχέδιο Πολυτεχνειούπολης Ζωγράφου (1969)

Στην αρχική του μορφή προβλέπει την **οργάνωση με βάση έναν κεντρικό γραμμικό άξονα κίνησης (πεζόδρομο) ο οποίος εκτείνεται εγκάρσια στις ισοϋψείς καμπύλες και συγκεντρώνει τις κεντρικές λειτουργίες.** Κάθετα στον άξονα αυτό, και ακολουθώντας τις ισοϋψείς, αναπτύσσονται τα κτιριακά συγκροτήματα των σχολών, καθώς και οι κινήσεις των πεζών πάνω σε δευτερεύοντες άξονες. Ο κεντρικός άξονας παρουσιάζει διαπλατύνσεις σε κομβικά σημεία, όπως οι εισοδοί των τμημάτων και οι χώροι στάσης. Το δίκτυο κίνησης των οχημάτων είναι τελείως ανεξάρτητο από αυτό των πεζών και γίνεται κατά κύριο λόγο στο ισόγειο επίπεδο και σε ελάχιστες περιπτώσεις είναι είτε υπόγειο είτε ελαφρώς υπερυψωμένο. Τα δύο δίκτυα παρουσιάζουν πολλά σημεία επαφής. Οι χώροι στάθμευσης είναι υπόγειοι στο κέντρο της πολυτεχνειούπολης και επιφανειακοί περιφερειακά.

Το κέντρο των κοινόχρηστων λειτουργιών αποτελεί όπως αναφέρθηκε, τον πυρήνα ζωής της Πολυτεχνειούπολης. Τα κτίρια τοποθετούνται κατά μήκος του βασικού άξονα- πεζοδρόμου με επαλληλία πλατειών σχηματίζοντας έτσι την σπονδυλική στήλη όλου του συγκροτήματος.

Η βιβλιοθήκη, καθώς αποτελεί τον πυρήνα της γνώσης, την οποία κατ'έξοχήν καλείται να προσφέρει ένα πνευματικό ίδρυμα, δεσπόζει στο κέντρο βάρους της σύνθεσης, σε θέση τέτοια ώστε να απέχει κατά το δυνατόν το ίδιο από όλα τα διδακτικά κτίρια.

Η πλατεία η οποία δημιουργείται ανάμεσα στη βιβλιοθήκη και τη διοίκηση, αποτελεί κύριο χώρο στάσης ολόκληρου του συγκροτήματος.

Η λέσχη φοιτητών θεωρήθηκε ορθό να αποτελέσει τον πυρήνα της φοιτητικής ζωής, τη βάση των κοινωνικών και πνευματικών αναζητήσεων και εκδηλώσεων των φοιτητών.

Αναθεώρηση του 1976

Στις αρχές του 1975, ήταν σαφές ότι οι μελέτες της Πολυτεχνειούπολης χρειάζονταν ανασύνταξη. Στα πλαίσια μιας πιο ρεαλιστικής πολιτικής για την κάλυψη των αναγκών του Πολυτεχνείου και υπό το φως των διαγραφόμενων εξελίξεων στη διάρθρωση των σπουδών και της έρευνας του Ιδρύματος, επαναπροσδιορίστηκαν τα κτιριακά προγράμματα και οι αρχές του ρυθμιστικού σχεδίου, περιορίστηκαν δραστικά τα μεγέθη της μελέτης του 1969 και επανασχεδιάστηκε το υπόλοιπο συγκρότημα.

Το σχέδιο προέβλεπε ένα αυτόνομο συγκρότημα ανά Σχολή, αλλά έπαιρνε υπ' όψιν του την προτεινόμενη δημιουργία των Κύκλων. Οι Σχολές οργανώθηκαν κατά μήκος ενός δευτερεύοντα άξονα που κατέληγε στις Πλατείες Κέντρου. Κάθε συγκρότημα είχε πολλές προσβάσεις από τον άξονα αυτόν προς το εσωτερικό του. Κάθε Σχολή αποτελούνταν από ζώνες. Η πρώτη, κοντά στον άξονα πρόσβασης, φιλοξενούσε τους κοινόχρηστους χώρους των Κύκλων και τα αμφιθέατρα των Σχολών. Η δεύτερη, τα γραφεία Εδρών και τους χώρους διδασκαλίας. Η τρίτη, τα ελαφρά εργαστήρια και τέλος η τέταρτη, τα βαριά εργαστήρια.

Ιδιαίτερο βάρος είχε δοθεί στην ευελιξία των κτιρίων σε σχέση με μελλοντικές επεκτάσεις, καθώς και στη σταδιακή κατασκευή σε ολοκληρωμένες λειτουργικές φάσεις.

Αναθεώρηση του 1992-1994

Ο Νόμος- Πλαίσιο του 1982 είχε ήδη καταργήσει τους Κύκλους, τις Σχολές και τις Έδρες, και είχε αναδιοργανώσει τα ΑΕΙ σε Τμήματα και Τομείς.

Η νέα μελέτη, μετά από έρευνα πληρότητας των υπάρχοντων μέχρι τότε διδακτικών χώρων του ΕΜΠ και επανεκτίμηση των αναγκών κάθε Τμήματος, κατέληξε τόσο στη μείωση των ωφέλιμων επιφανειών στο μισό αυτών που πρότεινε το σχέδιο του 1976, όσο και στην ανακατανομή χώρων υπό κατασκευή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Το Πανεπιστήμιο Πατρών ιδρύθηκε το 1964 και άρχισε να λειτουργεί το 1966 με πρώτη τη Φυσικομαθηματική Σχολή και Τμήματα: Μαθηματικό, Χημικό, Φυσικό, Βιολογικό. Το 1967 ιδρύθηκε η Πολυτεχνική Σχολή με μόνο Τμήμα των Μηχανολόγων Ηλεκτρολόγων. Αρχικά το ίδρυμα στεγάστηκε σε κτίριο που παραχώρησε ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων στο κέντρο της Πάτρας. Το 1968 το κράτος απαλλοτρίωσε για λογαριασμό του Πανεπιστημίου έκταση 2200 στρεμμάτων στην περιοχή του Ρίου, 6 χιλιόμετρα ΒΑ από το κέντρο της Πάτρας, προς την εθνική οδό

Κορίνθου- Αθηνών. Στο χώρο αυτό βρίσκεται τώρα σε εξέλιξη η Πανεπιστημιούπολη.

Η μελέτη του Δοξιάδη είχε ως στόχο να δημιουργήσει μια πανεπιστημιούπολη για τον πεζό. Θέλησε να κρατήσει το αυτοκίνητο στην περιφέρεια, έτσι ώστε να μπορεί κανείς να περπατάει από τη μια σχολή στην άλλη. Η σύνδεση της περιοχής φοιτητικής κατοικίας με το πανεπιστήμιο ήταν - προσφερόταν γι' αυτό το έδαφος- να περνάει μια πλατφόρμα από πάνω και να τη συνδέει με το κέντρο.

Ρυθμιστικό σχέδιο πανεπιστημιούπολης Πάτρας

Το Πανεπιστήμιο Πατρών ιδρύθηκε στην πόλη της Πάτρας το 1964 και άρχισε να λειτουργεί το ακαδημαϊκό έτος 1966 - 67. Είναι το τρίτο μεγαλύτερο Πανεπιστήμιο στην Ελλάδα και ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα με 24.300 εγγεγραμμένους προπτυχιακούς φοιτητές, 4.200 μεταπτυχιακούς φοιτητές, 760 μέλη Δ.Ε.Π., 200 βοηθούς διδασκαλίας και έρευνας (ΕΕΔΙΠ, Βοηθούς, Επ. Συνεργάτες, ΕΤΕΠ) και 460 διοικητικό / τεχνικό προσωπικό (στοιχεία 2010).

Η Πανεπιστημιούπολη βρίσκεται επτά χιλιόμετρα Βόρεια - Βορειοανατολικά της πόλης και η έκτασή της καταλαμβάνει 2.600 στρέμματα περίπου.

Το πρώτο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Παν/πόλης εκπονήθηκε μεταξύ των ετών 1972 και 1973 από το γραφείο του Κωνσταντίνου Δοξιάδη. Βασική κατεύθυνση του μελετητή αποτέλεσε η δημιουργία Παν/πόλης προσανατολισμένης στην εξυπηρέτηση

πεζών, ενώ επελέγη η κτηριολογική μορφή χαμηλών κτηρίων με πυκνή δόμηση για μείωση των μεταξύ τους αποστάσεων, χωρίς διασταύρωση με την κυκλοφορία οχημάτων

Το 1989 έγινε εκτεταμένη αναθεώρηση από το Εργαστήριο με ανάθεση από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Πατρών. Η κεντρική ιδέα του αναθεωρημένου

Ρυθμιστικού Σχεδίου στηρίχθηκε στην ανασυγκρότηση της Παν/πολης, εστιάζοντας σε ένα μοντέλο αναδιάρθρωσης της κυκλοφορίας. Συγκεκριμένα το Ρυθμιστικό Σχέδιο πρότεινε την άρθρωση της Παν/πολης γύρω από ένα βασικό οδικό δίκτυο σχήματος Ταυ, τρεις βασικές εισόδους, και οργανωμένο περιφερειακό δακτύλιο.

Αρκετές από τις νέες προτάσεις της αναθεώρησης του 1989 έγιναν αποδεκτές και υλοποιήθηκαν όπως: το συνεδριακό κέντρο, το κυλικείο-εστιατόριο, μαζί με μικρό εμπορικό κέντρο (Τράπεζα, βιβλιοπωλείο) καθώς και μετατροπή υφιστάμενου κτηρίου («κτήριο Α») σε κτήριο Διοίκησης. Κάποιες άλλες δεν έγιναν αποδεκτές, και παραπέμφθηκαν σε μελλοντική ανάπτυξη. Ανάμεσα στις δεύτερες, ήταν η πρόταση για μεγάλη οικιστική περιοχή στο χώρο του πρώην στρατοπέδου, η ουσιαστική αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της Πανεπιστημιούπολης, και η αναδιάρθρωση του οδικού δικτύου προς το ηπιότερο.

Από τότε, και διαμέσου μίας συνεχώς εξελισσόμενης διαδικασίας δημιουργήθηκε μία πολύπλοκη δομή στο χώρο που ενσωματώνει στοιχεία και από τις δύο παλαιές προτάσεις Ρ.Σ., αλλά και υπάρχουσες ιδιοτυπίες όπως η ενσωμάτωση του χώρου και των κτηρίων του στρατοπέδου, για κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών, χωρίς ουσιαστικές παρεμβάσεις διαμόρφωσης

Το 2002, το Πρυτανικό Συμβούλιο ανέθεσε εκ νέου στο Εργαστήριο την εκπόνηση μελέτης επικαιροποίησης του υφιστάμενου Ρυθμιστικού Σχεδίου, διαδικασία που όμως δεν ολοκληρώθηκε. Σε συνέχεια της διαδικασίας αυτής, το 2008, ανατέθηκε εκ νέου στο Εργαστήριο τρίτη επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου και είναι αυτή που παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Ως βασικές αρχές και στόχοι του Ρυθμιστικού Σχεδίου τέθηκαν εξ αρχής τα ακόλουθα:

- Να βελτιώσει την υπάρχουσα κατάσταση,
  - Να σχεδιάσει τη μελλοντική ανάπτυξη,
  - Να καθορίσει και σχεδιάσει τις βασικές χρήσεις γης,
  - Να ορίσει τους χώρους κτηριακής ανάπτυξης,
  - Να βελτιώσει την προσβασιμότητα και την ασφάλεια των μετακινήσεων.
-
- Ειδικότερα το Ρυθμιστικό Σχέδιο:
    - Αποτελεί ένα πλαίσιο βασικών κανόνων ανάπτυξης του χώρου της Παν/πολης.
    - Αναγνωρίζει την υφιστάμενη κατάσταση και δίνει έμφαση στις μελλοντικές ανάγκες.
    - Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις χαρακτηρίζονται από ρεαλισμό και υψηλό βαθμό εφικτότητας.

- Ο χρονικός ορίζοντας αναφοράς του είναι η επόμενη 20ετία, ενώ παράλληλα προτείνει άμεσες παρεμβάσεις βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα (πενταετίας).
- Επιδιώκει την οικονομία μέσω της διατήρησης και επανάχρησης υφιστάμενων κτηρίων και της ελαχιστοποίησης των παρεμβάσεων.
- Στοχεύει στην αναβάθμιση των ελεύθερων χώρων.
- Δίνει έμφαση σε θέματα προσπελασιμότητας και κυκλοφορίας με επιμέρους αρχές και στόχους:
- Άρθρωση με προτεραιότητα στην κίνηση του πεζού.
- Δίνει έμφαση σε δίκτυο πεζοδρόμων - ποδηλατοδρόμων.
- Αποτρέπει τις διαμπερείς κυκλοφορίες και τις απομακρύνει στην περιφέρεια ή / και εκτός της Πανεπιστημιούπολης.
- Διαχωρίζει την κυκλοφορία Πανεπιστημίου - Νοσοκομείου.
- Οριοθετεί και «προστατεύει» τις ακαδημαϊκές και άλλες λειτουργίες του Πανεπιστημίου με περιμετρική ζώνη πράσινου.

Στηριζόμενοι στις αρχικές βασικές αρχές και τους στόχους που τέθηκαν, αλλά και σε στρατηγικές επιλογές της Πρυτανείας, αναγνωρίστηκαν οι υφιστάμενες χρήσεις γης χωρίς σημαντικές αλλαγές στη χωρική κατανομή τους, ενώ προτάθηκαν τρεις νέες: α) Πολιτιστικό πάρκο, β) Κεντρικός Συγκοινωνιακός κόμβος, γ) Δραστηριότητες για το περιβάλλον.

Η εξειδίκευση των προτεινόμενων χρήσεων οδήγησε στο καθορισμό επιμέρους χώρων για κάθε Σχολή και δραστηριότητα

(Βιβλιοθήκη, Φοιτητική εστία, εστιατόριο, κλπ), ενώ προτάθηκε ο καθορισμός ζώνης Κεντρικών Λειτουργιών που να περιλαμβάνει Φοιτητικό κέντρο, εμπόριο και αναψυχή.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις εξειδικεύτηκαν στη σύνταξη αναλυτικών προτάσεων, βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα, που περιλαμβάνουν καταργήσεις οδών, πεζοδρομήσεις υφισταμένων, μονοδρομήσεις, και εξορθολογισμό του συστήματος στάθμευσης.

Επίσης, και παράλληλα με την πρόταση για κυκλοφοριακό κόμβο, προτείνονται σειρά μέτρων (μακροπρόθεσμου χαρακτήρα) για το κυκλοφοριακό σύστημα, όπως: δημιουργία περιμετρικής οδού στο Νότο, αλλαγή του συστήματος των συλλεκτηρίων οδών, εκτεταμένες πεζοδρομήσεις και διαμόρφωση συστήματος τοπικών οδών.

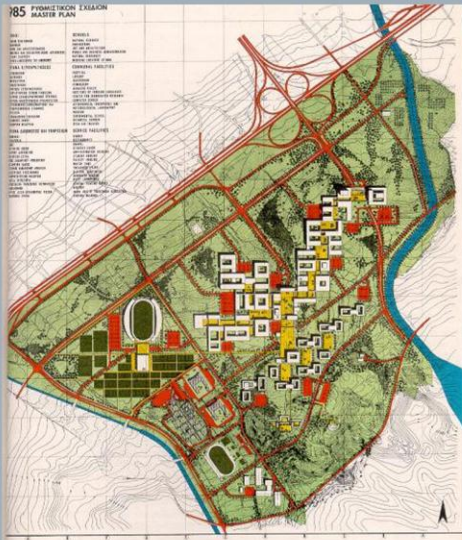
Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον ήπιο χαρακτήρα των μετακινήσεων εσωτερικά της Παν/πολης με έμφαση στην ενίσχυση της ανεμπόδιστης μετακίνησης πεζών και ποδηλάτων μέσω ενός οργανωμένου και σαφώς διαμορφωμένου δικτύου. Το προτεινόμενο δίκτυο διατρέχει όλο το πλέγμα δραστηριοτήτων της Παν/πολης και ενώνει τους τέσσερις κύριους πόλους της. Παράλληλα αναδεικνύει σημαντικά σημεία - στάσεις με τη διαμόρφωση πλατειών: α) μπροστά από το κτίριο Διοίκησης (ανάδειξη υφιστάμενης πλατείας), β) στη Βιβλιοθήκη και το Φοιτητικό Κέντρο, και γ) στον Κεντρικό Συγκοινωνιακό Κόμβο. Μικρότερες πλατείες (σημεία -στάσης) προτείνονται στα άκρα του δικτύου.

Η Πανεπιστημιούπολη του Πανεπιστημίου Πατρών τις τελευταίες δύο δεκαετίες αναπτύχθηκε με μεγάλους ρυθμούς, τόσο σε αριθμό

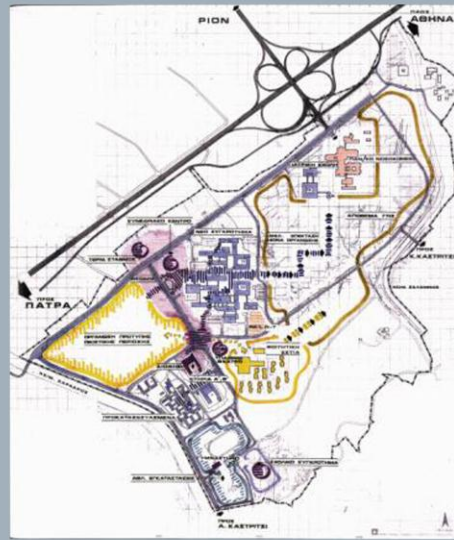
φοιτητών και εργαζομένων, όσο και σε δραστηριότητες-λειτουργίες. Πολλά από τα εγγενή προβλήματα της επανήλθαν / αναδείχθηκαν με έντονο τρόπο. Παράλληλα επήλθαν έντονες αλλαγές στις περιβάλλουσες την Παν/πολη, περιοχές, όπου μετασηματίστηκαν από αγροτικού - εν πολλοίς - χαρακτήρα, σε περιοχές αστικού - περιαστικού χαρακτήρα προβάλλοντας έντονες πιέσεις για τον τρόπο λειτουργίας της ως οικιστική μονάδα.

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο έχει ακριβώς αυτό το ρόλο: να επισημάνει και να προτείνει λύσεις σε σημερινά προβλήματα χωροθέτησης και λειτουργίας και να προτείνει τη δομή, τους κανόνες και τον τρόπο λειτουργίας του μεγάλου οικιστικού συγκροτήματος που αντιπροσωπεύει η Πανεπιστημιούπολη, για τα επόμενα χρόνια. Να προβλέψει, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, μελλοντικές εξελίξεις μεγεθών και αναγκών και να οργανώσει, από τώρα, την υλοποίησή τους. Με τον τρόπο αυτό ελαχιστοποιείται η πιθανότητα ανάπτυξης έντονων προβλημάτων και δυσλειτουργιών, μειώνεται το κόστος κατασκευής των απαραίτητων υποδομών και εξασφαλίζεται η ομαλή ανάπτυξη της Παν/πολης.

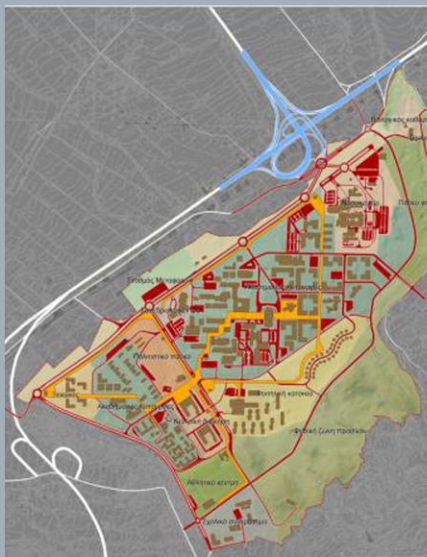
Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ- ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ & ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

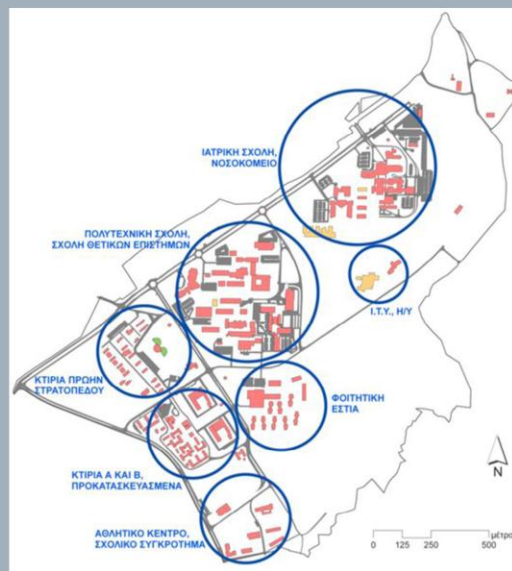
1972, ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΟΞΙΑΔΗ.

1989, Α' ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.

2003, Β' ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

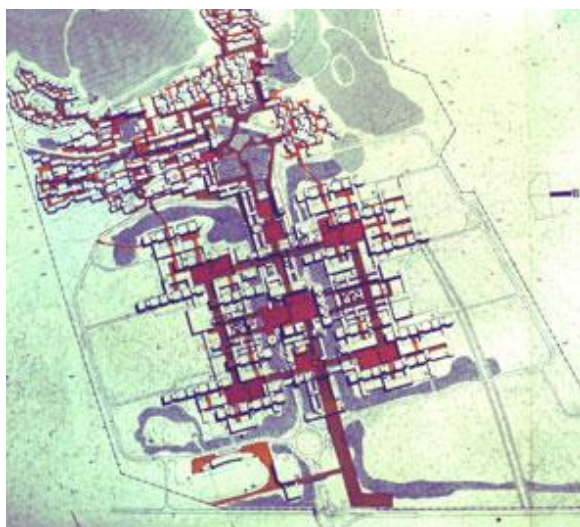

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ. ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ- ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ. Το 1966 προστέθηκε Φυσικομαθηματική σχολή πάλι ως κλάδος της Φυσικομαθηματικής Σχολής του ΑΠΘ. Τελικά, το 1970 το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων χωρίστηκε από το ΑΠΘ και αποτέλεσε αυτόνομο ΑΕΙ. Αρχικά, στεγαζόταν σε κτίρια στο κέντρο της πόλης, μέχρι που άρχισε η κατασκευή της Πανεπιστημιούπολης, έξω από την πόλη, οπότε και έγινε η μεταφορά του πανεπιστημίου.

Ρυθμιστικό Σχέδιο Πανεπιστημιούπολης Ιωαννίνων - Ι. Τριανταφυλλίδης (υπεύθυνος έργου), Α. Κωτσιόπουλος (συντονιστής της ομάδας μελέτης), Κ. Αντωνίου, Φ. Κάισεφ, Π. Μιμίδης, Α. Σαμουηλίδου, Λ. Τσουλουβής, 1972-1975

Σχεδιάστηκε ένα αυτόνομο συγκρότημα με συνολικό πανεπιστημιακό πληθυσμό της τάξης των 13.000 ατόμων και με συνολική επιφάνεια κλειστών περίπου 500.000 μ² στην τελική φάση ανάπτυξης (6 Σχολές).

Τα σύνολα χώρων, εν γένει, του Πανεπιστημίου, κατατάχθηκαν στις εξής κατηγορίες, οι οποίες χαρακτήρισαν σαφώς και τη διάρθρωση του τελικού κτιριολογικού προγράμματος:

1. Χώροι μονάδων παροχής γνώσεων ή γενικότερων ακαδημαϊκών μονάδων (Τμήματα, Κέντρα Σπουδών, Πλέγμα Διδασκαλίας κτλ.)
2. Χώροι μελέτης φοιτητών (studios)
3. Χώροι «Κέντρου»
4. Χώροι Κατοικίας.

Αναλυτικότερα:

1. Για κάθε ακαδημαϊκή Μονάδα- Τμήμα υφίσταται ένας «σταθερός» πυρήνας που περιέχει χώρους παραμονής και έρευνας του ακαδημαϊκού προσωπικού, ειδικής φύσεως εργαστήρια ή σπουδαστήρια και τους κοινούς χώρους του Τμήματος (διοίκηση, βιβλιοθήκη, εξυπηρετήσεις, χώρους παραμονής φοιτητών κτλ.)

2. Οι χώροι μελέτης των φοιτητών (studios) θεωρείται ότι αποτελούν ένα από τα πλέον σημαντικά στοιχεία της δομικής οργάνωσης του Πανεπιστημίου. Οι χώροι αυτοί αποτελούν ένα σαφές στοιχείο οικειοποιήσιμου περιβάλλοντος από τους φοιτητές, ιδιαίτερα για τα πρώτα έτη των σπουδών τους. Παράλληλα, οι χώροι αυτοί παραλαμβάνουν και δραστηριότητες παραπληρωματικές της μελέτης (συγκρότηση φοιτητικών ομάδων, σεμινάρια, διαλέξεις, κτλ.)

3. Ο όρος «Κέντρο» χρησιμοποιείται με την ευρύτερή του έννοια, ως σύνολο χρήσεων, που περιλαμβάνει χρήσεις ελεύθερου χρόνου, διοίκησης, εξυπηρετήσεων, επαφής με την πόλη, κτλ.

4. Η σχέση των χώρων κατοικίας με τους χώρους μελέτης και του Κέντρου είναι ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα του Πανεπιστημίου, το οποίο ως προς τη λύση του εξαρτάται από τη χωροταξική απόφαση του συνόλου και το οποίο επηρεάζει τα μεγέθη και τη μορφή των χώρων κατοικίας.

Οι τελικές χρήσεις που εισάγονται στον Πανεπιστημιακό χώρο μετά τη χωροταξική μελέτη είναι οι εξής: 1. Κέντρο, 2. Ακαδημαϊκές Μονάδες (Τμήματα, Σχολές), 3. Κέντρα Σπουδών, 4. Εξωτερικό πλέγμα διδασκαλίας, ασκήσεως, σεμιναρίου, 5. Χώροι μελέτης φοιτητών (πλέγμα studios), 6. Περιοχή κατοικίας, 7. Περιοχή αθλητισμού.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της τελικής πρότασης είναι:

Γραμμική ανάπτυξη του κέντρου σε δύο κάθετους μεταξύ τους άξονες: κύριο και δευτερεύοντα. Ο κύριος άξονας του Κέντρου συνδέει τις περιοχές ακαδημαϊκής δραστηριότητας με την περιοχή κατοικίας. Πάνω σε αυτόν, δημιουργούνται διαπλατώνσεις με τη μορφή πόλων ειδικού χαρακτήρα, ανάλογα με τη θέση τους και τις γειτονικές χρήσεις. Ο δευτερεύων άξονας, παράλληλος προς το κάτω όριο του οικοπέδου, αποτελεί και το βασικό δρόμο σύνδεσης των Σχολών.

Οι Χώροι Μελέτης των φοιτητών οργανώνονται γραμμικά σε δύο ζώνες, παράλληλες προς τον κύριο άξονα του κέντρου. Με τον

τρόπο αυτό τονίζεται ο χαρακτήρας αυτών των χώρων ως συνδετικών του κέντρου και της ακαδημαϊκής περιοχής. Οι δύο αυτές ζώνες στο πάνω μέρος «ανοίγουν», σχηματίζοντας περίπου ορθή γωνία. Δημιουργείται έτσι, μια ελεύθερη περιοχή πρασίνου μεταξύ περιοχής κατοικίας και χώρων ακαδημαϊκής δραστηριότητας, ένα είδος πανεπιστημιακού πάρκου.

Τα Κέντρα Σπουδών διατάσσονται σε δευτερεύοντες άξονες μικρού μήκους και πολύ κοντά στους δύο άξονες του κέντρου, εκτός από τη Βιβλιοθήκη, η οποία βρίσκεται πάνω στον κύριο άξονα, σε συσχέτισμό με τους χώρους διοίκησης.

Η Ζώνη Κατοικίας αναπτύσσεται μέχρι το ύψος περίπου της Μονής Δουρούτης ακολουθώντας τις υψομετρικές καμπύλες. Συνίσταται από μονώροφα ή διώροφα κτίσματα.

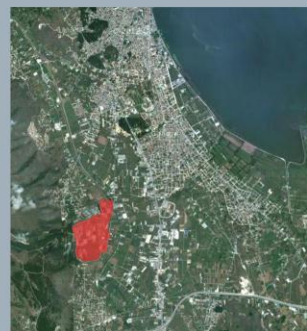
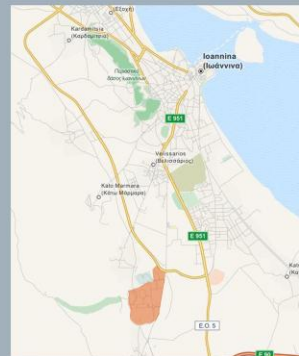
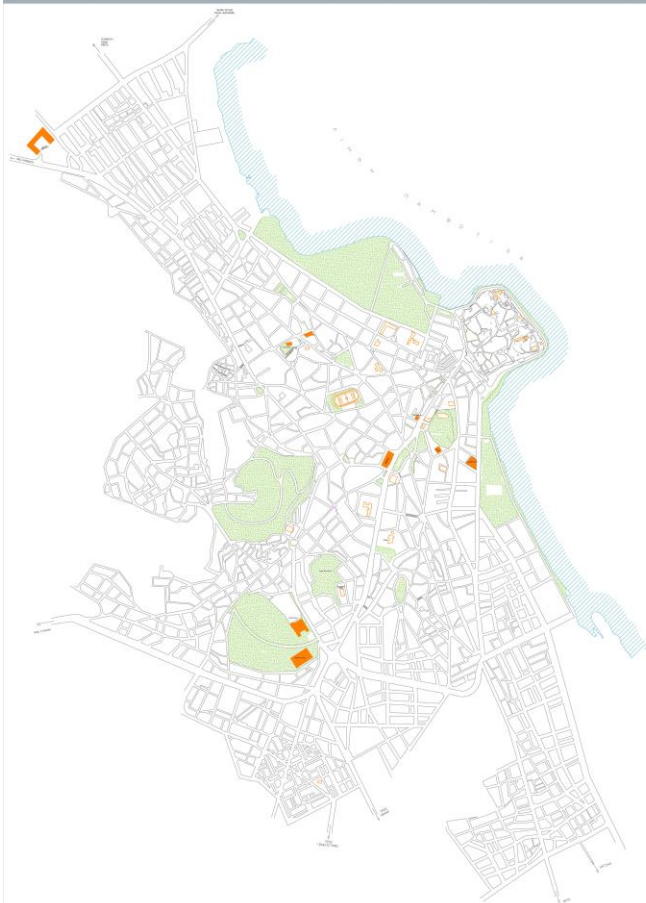
Το δίκτυο κυκλοφορίας περιλαμβάνει: α) Τον δρόμο συνδέσεως του Πανεπιστημίου με την πόλη των Ιωαννίνων, ο οποίος εισέρχεται με τη μορφή κλειστού κυκλώματος στο Πανεπιστήμιο. Από το κύκλωμα αυτό, εξαρτάται ένα σύστημα μονόδρομων για την εξυπηρέτηση του κέντρου και των σχολών, το οποίο καταλήγει στην περιοχή κατοικίας. Β) το περιφερειακό κύκλωμα, το οποίο εξυπηρετεί την περιοχή κατοικίας και διασταυρώνεται κάθετα με τον δρόμο (α) καταλήγοντας στη λίμνη. Το κύκλωμα αυτό, είναι ουσιαστικά μέρος του δικτύου της πόλης των Ιωαννίνων, όπως αυτό προβλέπεται να διαμορφωθεί μετά την ανάπτυξη της πόλης προς την περιοχή του πανεπιστημίου.

Βασική σημασία για το πανεπιστήμιο φαίνεται να έχει η δημιουργία ελεύθερων ζωνών επέκτασης και σύμπλεξης των λειτουργιών του με τις λειτουργίες της πόλης. Το ρόλο αυτό

πρόκειται να παίξει η ζώνη που δημιουργείται μεταξύ του δρόμου συνδέσεως του πανεπιστημίου με την πόλη και του αυτοκινητόδρομου ταχείας κυκλοφορίας.

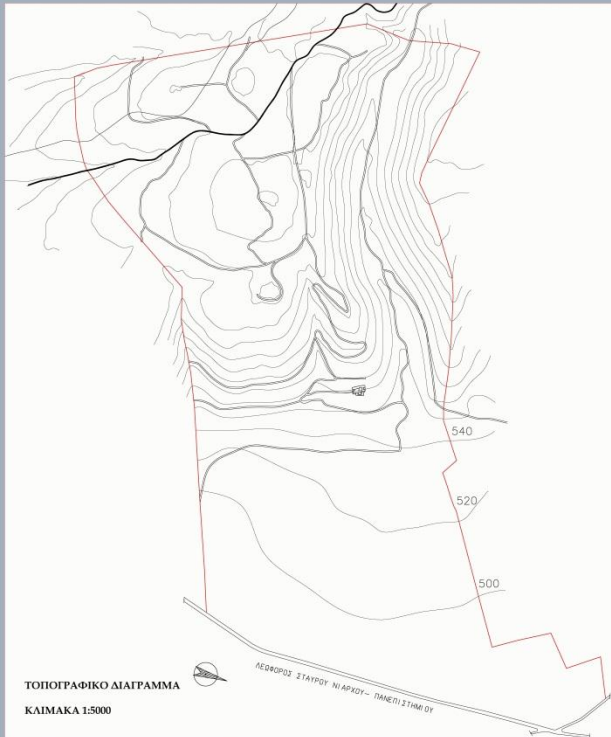
Η κατοικία, στην τελική πρόταση χρήσης εδάφους, οργανώνεται σε μία ενιαία ζώνη κάτω από τον περιφερειακό δρόμο εξυπηρητέσεως της, ενώ παράλληλα προβλέπεται η δημιουργία δύο επιπλέον ζωνών εκατέρωθεν του δάσους, πάνω από το δρόμο. Το δάσος προτείνεται να επεκταθεί, ιδιαίτερα προς την πλευρά της χαράδρας, πέρα από άλλους λόγους και για την προστασία του εδάφους από τη διάβρωση.

Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝ/ΠΟΛΗΣ

“ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ- ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ CAMPUS” - ΜΠΟΥΤΟΥΛΙΑ ΕΙΡΗΝΗ.
Επιβλέπων καθηγητής: ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΤΟΜΕΑΣ II

ΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝ/ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ 1972

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ. Το 1966 προστέθηκε Φυσικομαθηματική σχολή μαζί με κλάδο της Φυσικομαθηματικής Σχολής του ΑΠΘ. Τελικά, το 1970 το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων χωρίστηκε από το ΑΠΘ και αποτέλεσε αυτόνομο ΑΕΙ. Αρχικά, στεγάσταν σε κτίρια στο κέντρο της πόλης, μέχρι που άρχισε η κατασκευή της Πανεπιστημιούπολης, έξω από την πόλη, οπότε και έγινε η μεταφορά του πανεπιστημίου.

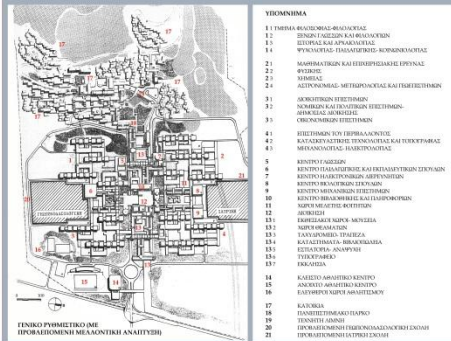
Η Πανεπιστημιούπολη βρίσκεται σε απόσταση 6 χιλιομέτρων από το κέντρο των Ιωαννίνων και 5 από τα όρια της και είναι μια από τις μεγαλύτερες σε έκταση Πανεπιστημιούπολεις στην Ελλάδα. Το "δομήριο" τμήμα (το μεγαλύτερο κομμάτι του οικοπέδου είναι κυριολεκτικά "δάσος" καλύπτει έκταση 3.500 στρεμμάτων.

Ρυθμιστικό Σχέδιο Πανεπιστημιούπολης Ιωαννίνων - Ι. Τριανταφυλλίδης (αυθεντικός έργο), Α. Κοιτοκόσμος (συντονιστής της ομάδας μελέτης), 1972-1975.

Σχεδιάστηκε ένα αυτόνομο συγκρότημα με συνολικό πανεπιστημιακό πληθυσμό της τάξης των 13.000 ατόμων και με συνολική επιφάνεια κάλυψης περίπου 500.000 μ² στην τελική φάση ανάπτυξης (6 Σχολές).

Τα σύνολα γύρων, εν γένει, του Πανεπιστημίου, κατατάχθηκαν στις εξής κατηγορίες, οι οποίες χαρακτηρίσαν σαφώς και τη διάρθρωση του τελικού κτιριολογικού προγράμματος:

1. Χώροι μονάδων παροχής γνώσεων ή γενικότερων ακαδημαϊκών μονάδων (Γραφεία, Κέντρα Σποδών, Πλέγμα Διδασκαλίας κτλ.)
2. Χώροι μελέτης φοιτητών (studios)
3. Χώροι «Κέντρο»
4. Χώροι Κατοικίας.

Οι τελικές χρήσεις που εισάγονται στον Πανεπιστημιακό χώρο μετά τη χωροταξική μελέτη είναι οι εξής: 1. Κέντρο, 2. Ακαδημαϊκές Μονάδες (Γραφεία, Σχολές), 3. Κέντρα Σποδών, 4. Εξωτερικό πλέγμα διδασκαλίας, ασκήσεων, σεμιναρίων, 5. Χώροι μελέτης φοιτητών (πλέγμα studios), 6. Περιοχή κατοικίας, 7. Περιοχή αθλητισμού.

Ο όρος «Κέντρο» χρησιμοποιείται με την ευρύτερη του έννοια, ως σύνολο χρήσεων, που περιλαμβάνει χρήσεις ελεύθερου χρόνου, διοίκησης, εξυπηρέτησης, επαφής με την πόλη, κτλ.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της τελικής πρότασης είναι:

Γραμμική ανάπτυξη του κέντρου σε δύο κάδους μεταξύ τους άξονες κύριο και δευτερεύοντα. Ο κύριος άξονας του Κέντρου συνδέει τις περιοχές ακαδημαϊκής δραστηριότητας με την περιοχή κατοικίας. Πάνω σε αυτόν, δημιουργούνται διαπλάτους με τη μορφή πόλων ειδικού χαρακτήρα, ανάλογα με τη θέση τους και τις γειτονικές χρήσεις. Ο δευτερεύον άξονας, παράλληλος προς το κάτω όριο του οικοπέδου, αποτελεί και το βασικό δρόμο σύνδεσης των Σχολών.

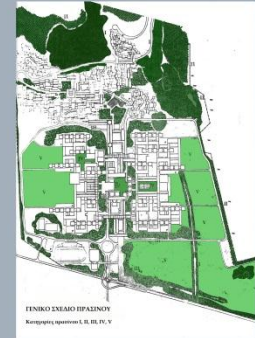
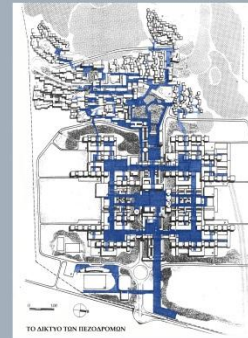
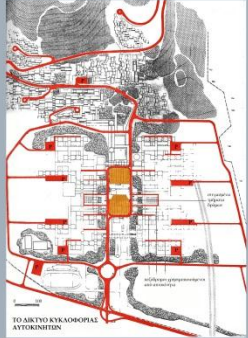
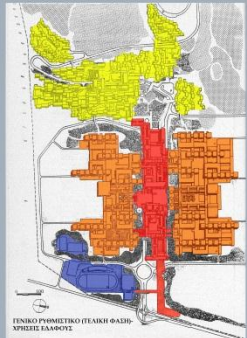
Οι Χώροι Μελέτης των φοιτητών οργανώνονται γραμμικά σε δύο ζώνες, παράλληλες προς τον κύριο άξονα του κέντρου. Με τον τρόπο αυτό τονίζεται ο χαρακτήρας αυτών των χώρων ως συνδεδεμένων του κέντρου και της ακαδημαϊκής περιοχής.

Τα Κέντρα Σποδών διατάσσονται σε δευτερεύοντες άξονες μικρού μήκους και πόλο κοντά στους δύο άξονες του κέντρου, εκτός από τη Βιβλιοθήκη, η οποία βρίσκεται πάνω στον κύριο άξονα, σε συσχέτιση με τους χώρους διοίκησης.

Η Ζώνη Κατοικίας αναπτύσσεται μέχρι το όριο περίπου της Μονής Δουρρήτων ακολουθώντας τις υψομετρικές καμπύλες. Το δάσος προτείνεται να επεκταθεί, ιδιαίτερα προς την πλευρά της χαραδρας, πέρα από άλλους λόγους και για την προστασία του εδάφους από τη διάβρωση.

Το δίκτυο κυκλοφορίας περιλαμβάνει: α) Τον δρόμο συνδέσεως του Πανεπιστημίου με την πόλη των Ιωαννίνων, ο οποίος ενσωματώνεται με τη μορφή κλειστού κυκλοφοριακού στο Πανεπιστήμιο. Από το κυκλωμα αυτό, εξαρτάται ένα σύστημα μονόδρομων για την εξυπηρέτηση του κέντρου και των σχολών, το οποίο καταλήγει στην περιοχή κατοικίας. β) το περιφερειακό κύκλωμα, το οποίο εξυπηρετεί την περιοχή κατοικίας και διασταύρывается κάθετα με τον δρόμο (α) καταλήγοντας στη λίμνη.

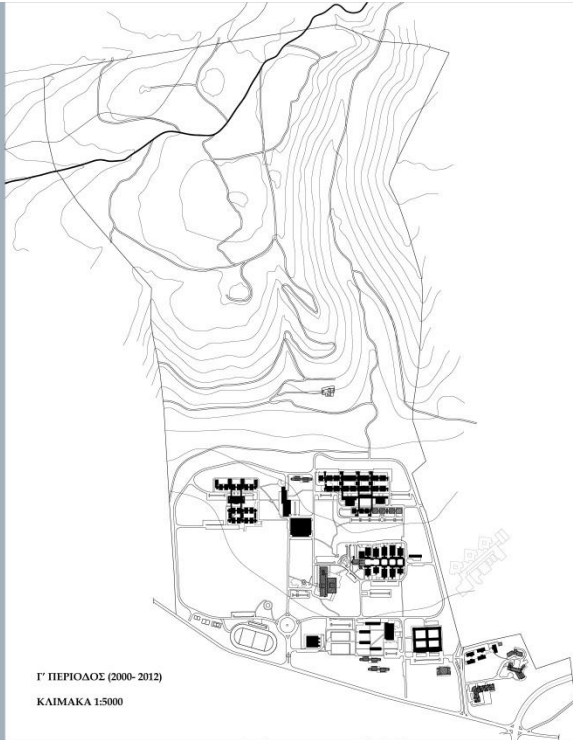
Το δίκτυο των πεζοδρομίων λειτουργεί ως ανεξάρτητο από το δίκτυο κυκλοφορίας οχημάτων (με εξαίρεση κάποια σημεία συνάντησης) και ουσιαστικά συνδέει τις αλλες των σχολών μεταξύ τους και με το κέντρο.

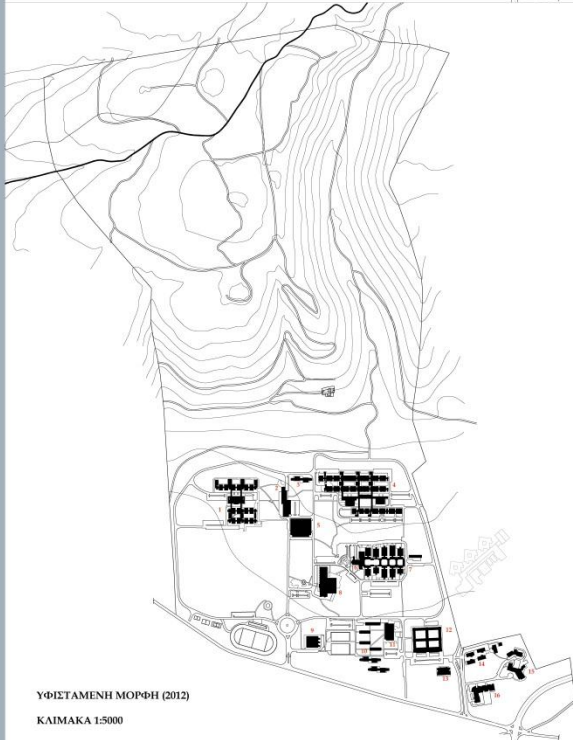
Κατά την ανέγερση της Πανεπιστημιούπολης, το ρυθμιστικό σχέδιο τροποποιήθηκε αισθητά. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι επιτακτικές ανάγκες της κάθε εποχής και οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα διαμόρφωσαν τις φάσεις ανάπτυξης, το σχεδιασμό και την κατασκευή των νέων τμημάτων, με εξαίρεση τις δύο πρώτες σχολές (φιλοσοφική, φυσικομαθηματικό) και τη φοιτητική λέσχη για την ανέγερση των οποίων ακολουθήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι προτάσεις του ρυθμιστικού σχεδίου και ως προς τη χωροθέτησή τους αλλά και ως προς τη μορφή τους. Τηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό επίσης η πρόταση για το σχεδιασμό του οδικού δικτύου (περιφερειακά και με κεντρικό άξονα από την κύρια είσοδο στα ανατολικά προς τα δυτικά), τη χωροθέτηση των αθλητικών εγκαταστάσεων και του συγκροτήματος της ιατρικής. Έγινε μία υποτυπώδης προσπάθεια μιας μορφής συγκέντρωσης των γενικών λειτουργιών (βιβλιοθήκη, λέσχη, αίθουσα κινηματογράφου, αίθουσα τελετών, εστιατόριο) στην κεντρική περιοχή του οικοπέδου αλλά με ανεπαρκή σύμπτυξη και σύνδεση μεταξύ τους ώστε να μπορεί να θεωρηθεί το «κέντρο» του campus. Η δόμηση δεν έγινε με την πυκνότητα που είχε προταθεί με αποτέλεσμα να μεγαλώσουν οι αποστάσεις για τους πεζούς αισθητά. Οι μη διδακτικές λειτουργίες δε βρίσκονται συγκεντρωμένες, αλλά διάσπαρτες στο χώρο του campus, και οι φοιτητικές εστίες αναπτύσσονται σε τρία διαφορετικά σημεία αντί να δημιουργούν ένα πλέγμα- οικισμό, όπως είχε προβλεφθεί. Η πανεπιστημιούπολη αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό προς τα ανατολικά- βορειοανατολικά του οικοπέδου κοντά στον οδικό άξονα, περιοχή που το ρυθμιστικό πρότεινε ως ελεύθερη περιοχή πρασίνου αφού οργάνωνε την εξάπλωσή της προς τα δυτικά και μέσα στο δάσος.

Δεν έγινε σε κανένα χρονικό σημείο της μακρόχρονης πορείας κατασκευής της πανεπιστημιούπολης (περίπου 40 χρόνια έως σήμερα) επικαιροποίηση του ρυθμιστικού σχεδίου για την επίτευξη της προσαρμογής στα νέα δεδομένα και τις νέες ανάγκες με τρόπο που να συμβαδίζει με το προϋπάρχον κατασκευασμένο και μη

περιβάλλον της. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, παρατηρούνται έντονες σχεδιαστικές ελλείψεις και ανομοιομορφίες που αφήνουν μεγάλα περιθώρια διορθώσεων και αναπροσαρμογών, καθώς και μελλοντικού σχεδιασμού για νέες χρήσεις και ανάγκες.

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (2000-2012)
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:5000

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ (2012)
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:5000

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ, 2000- 2012.

Κατασκευάζονται και λειτουργούν:

- Κτιριακό συγκρότημα του Τμήματος Πληροφορικής
- Κεντρική Βιβλιοθήκη
- Τεχνολογικό Πάρκο
- Νέα κτίρια φοιτητικών κατοικιών στο προϋπάρχον συγκρότημα
- Νέο κτίριο φοιτητικών κατοικιών
- Νύκτερο Ίδρυμα (Δ.Κ.Ε.Π.Π.Ε.Ε.)
- Συνεδριακό κέντρο
- Πολυδύναμο κτίριο

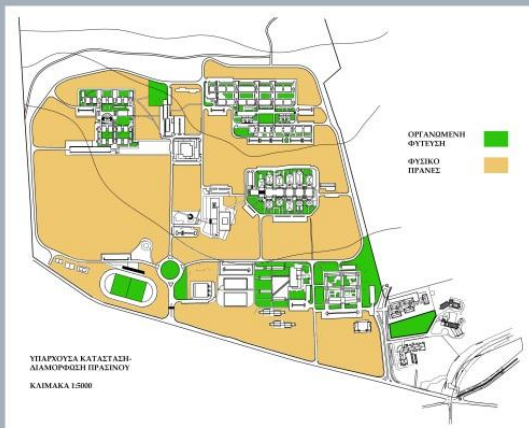
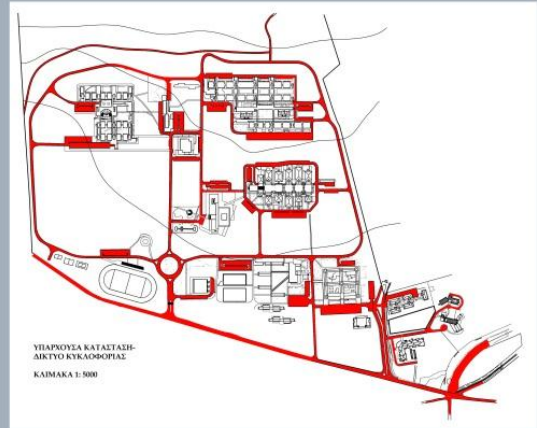
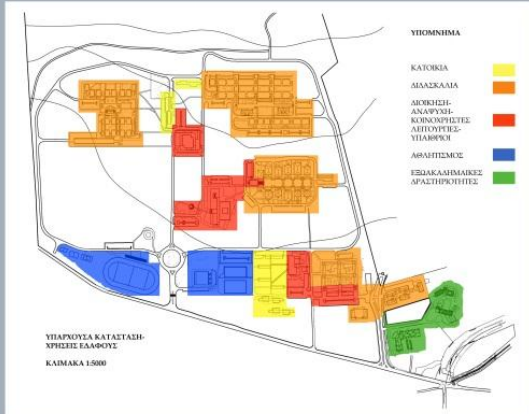
ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ (2012)

1. Φιλοσοφική (Τμήματα: Νηπιαγωγών, ΦιΛΩ, Αρχαιολογίας, Φιλολογίας) - 31.000 τ.μ.
  2. Φοιτητικές κατοικίες - 9.500 τ.μ.
  3. Φοιτητικές κατοικίες - 2.500 τ.μ.
  4. Θέσεις Επιστήμες (Τμήματα: Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών, Πληροφορικής) - 60.000 τ.μ.
  5. Φοιτητική Μοναχ. Επιστήμια "Φηγός", Βιβλιομακεία, Αίθουσα τελετών - 8.000 τ.μ.
  6. Συνεδριακό κέντρο - 700 τ.μ.
  7. Ιατρική - 27.000 τ.μ.
  8. Κεντρική βιβλιοθήκη - 17.500 τ.μ.
  9. Κλειστό γυμναστήριο - 12.000 τ.μ.
  10. Φοιτητικές κατοικίες - 17.000 τ.μ.
  11. Ταχυδρομείο - 9.000 τ.μ.
  12. Δοκίμηση, Πρακτική, Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογίας - 15.000 τ.μ.
  13. Πολυδύναμο - 2.500 τ.μ.
  14. Εργαστήρια Τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών - 4.000 τ.μ.
  15. Νύκτερο Ίδρυμα - 4.500 τ.μ.
  16. Τεχνολογικό Πάρκο - 2.700 τ.μ.
- Συνολική Δόμηση 222.900 τ.μ.

"ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ- ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ CAMPUS" - ΜΠΟΥΓΟΥΛΙΑ ΕΙΡΗΝΗ. Επιβλέπων καθηγητής: ΜΠΕΛΑΒΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΤΟΜΕΑΣ Π

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ- ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ & ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

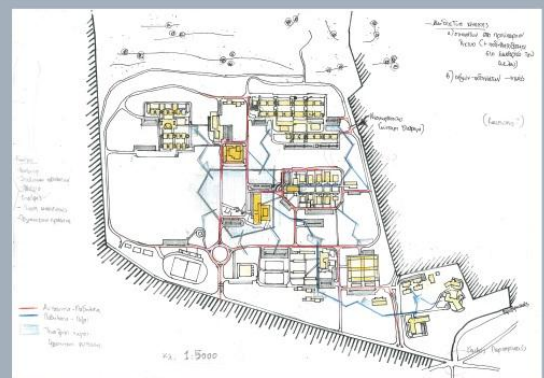
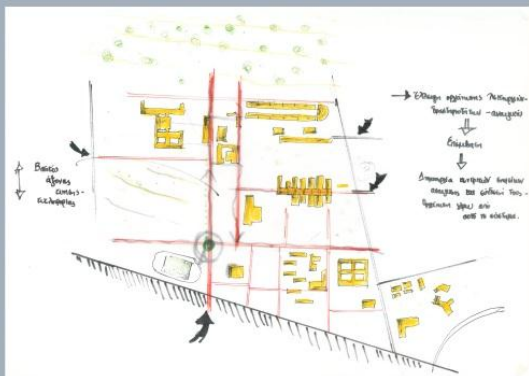

ΓΕΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΑΝΑΓΚΕΣ - ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

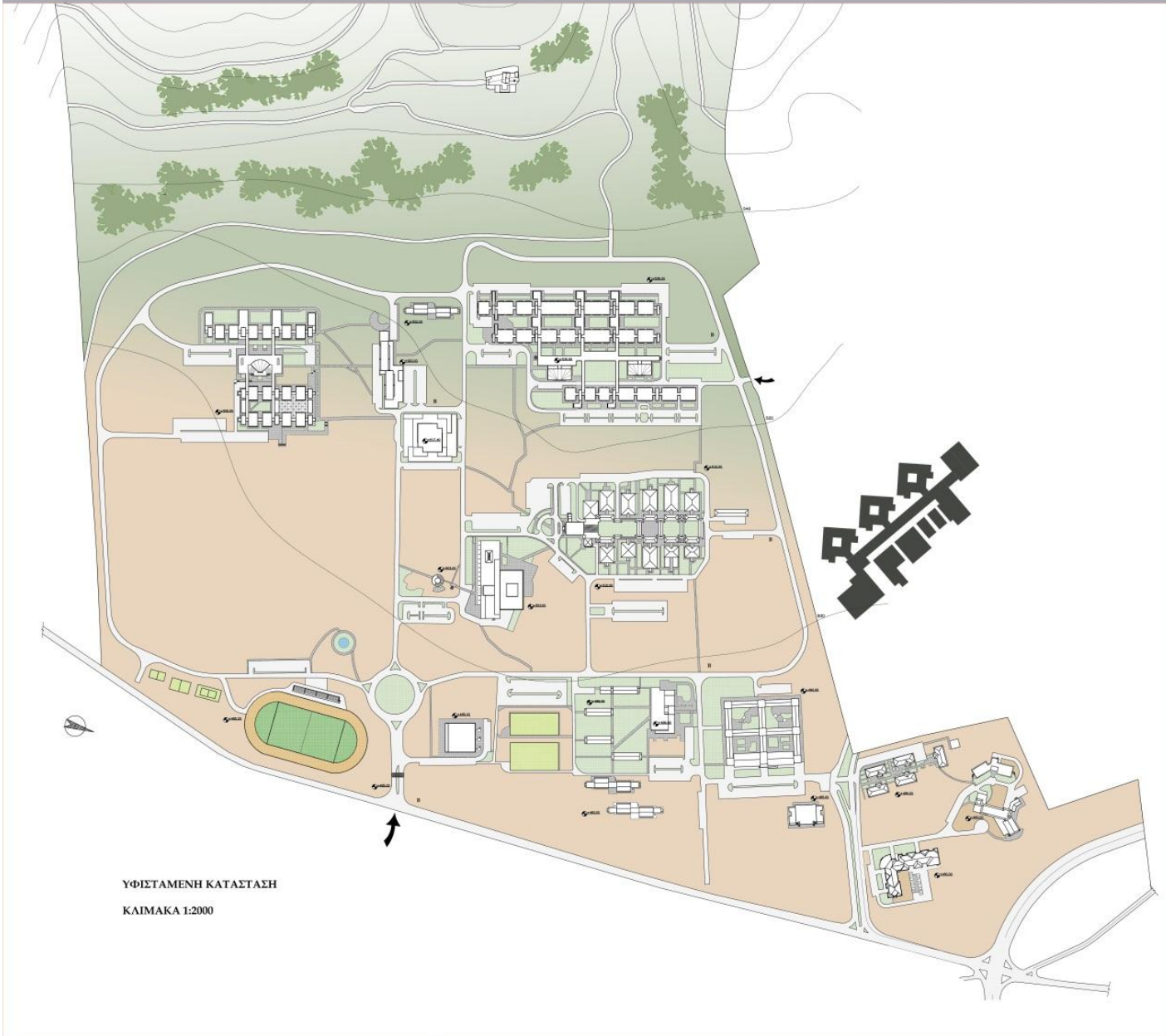
- Έλλειψη οργάνωσης- οπισπείρωσης των λειτουργιών- δραστηριοτήτων- χώρων αναψυχής (δεν εντοπίζονται "εστίες")
- Έλλειψη καλής και οργανωμένης κυκλοφορίας- κίνησης των πεζών (αισθητή βαρβαρία στην κίνηση των οχημάτων)
- Έλλειψη οργανωμένων υπαίθριων χώρων συνάντησης- πρασίνου
- Αποσορία της αίσθησης ανθρώπινης κλίμακας (απερισχέτι η αίσθηση των αγανών εκτάσεων λόγω του εκτεταμένου ανοργάνωτου πρασίνου)

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Επικαιροποίηση του ρυθμιστικού σχεδίου (master plan) με τη μορφή διορθώσεων- "συρραφής"
- Ενίσχυση της εξοκαθαριστικής λειτουργίας- του κοινωνικού χαρακτήρα της πανεπιστημιοποίησης
- Οργάνωση των δραστηριοτήτων- λειτουργιών της παν/πολης
- Ενίσχυση της ανθρώπινης κλίμακας ενάντια στην αίσθηση αγανούς έκτασης
- Αντιτροφορφή του χαρακτήρα της παν/πολης. Από "παν/πολη για το αυτοκίνητο" σε "παν/πολη για τον πεζό"

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΩΝ ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ- ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:2000

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ- ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

- Έλλειψη διοικητικού κέντρου- κέντρο κοινωνικών-κοινόχρηστων λειτουργιών
- Στάση της Διοίκησης μακριά από τις υπόλοιπες κοινόχρηστες λειτουργίες
- Ανεικαστική στάση του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών
- Ανεικαστική κάλυψη της ανάγκης κοινωνικής και πολιτιστικής έκφρασης των φοιτητών
- Ανεικαστική σύνδεση με το τμήμα του Τεχνολογικού Πάρκου- Νιάρχειο Ιδρύματος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

- Δημιουργία διοικητικού κέντρου (μεταφορά κτιρίου διοίκησης)
- Δημιουργία ουστημάτων κίνησης πεζών
- Επέκταση οργανωμένου πρασίνου
- Δημιουργία υπαίθριου κεντρικού χώρου συνάντησης (μπροστά και έναντι της Βιβλιοθήκης, της Λέσχης και του Συνεδριακού Κέντρου)
- Ενίσχυση της λειτουργίας των φοιτητικών συλλόγων (ανέγερση κτιρίων στο προτεινόμενο Κέντρο)
- Δημιουργία ενιαίου Αθλητικού πάρκου
- Διευκόλυνση της διάβασης στον κόμβο προς το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο με την κατασκευή οπέργειας πεζογέφυρας